מן האב יקיים אחות האם מן האם יוציא מן האב רבי מאיר אומר יוציא וחכמים אומרים יקיים שהיה רבי מאיר אומר כל ערוה שהיא משום שאר האם יוציא משום האב יקיים ומותר באשת אחיו (א) מאמו ובאשת אחי אביו ושאר כל העריות מותרות לו לאיתויי אשת האב נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת לכתחלה לא יכנוס מתה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו קתני מיהת מותר באשת אחיו מאי לאו דנסבה אחיו כשהוא גר לא דנסבה כשהוא עובד כוכבים מאי למימרא מהו דתימא ליגזור כשהוא עובד כוכבים אטו כשהוא גר קמ"ל אמר מר נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת לכתחלה לא יכנוס השתא אפוקי מפיק לכתחלה מיבעיא התם קאי והכי קאמר הך דאמור רבנן יקיים לכתחלה לא יכנוס מתה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו חדא כר' ישמעאל וחדא כר' עקיבא מאן דאסר *כר' ישמעאל דאמר חמותו לאחר מיתה באיסורא קיימא וגבי גר גזרו ביה רבנן ומאן דשרי כרבי עקיבא דאמר חמותו לאחר מיתה קלש ליה איסורא וגבי גר לא גזרו ביה רבנן :

מתני' חמש נשים שנתערבו ולדותיהן הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו ארבעה חולצין לאחת ואחד מייבם אותה הוא ושלשה חולצין לאחת ואחד מייבם נמצאו ארבע חליצות וייבום לכל אחת ואחת :

גמ' *ודוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקפגע ביבמה לשוק מאי הוא ושלשה חולצין לאחת דלא תימא ליבמינהו חד לכולהו אלא כל חד וחד מייבם חדא דלמא מתרמיא ליה דידיה (ב) *מקצתן אחין ומקצתן שאין אחין האחין חולצין ושאין אחין מייבמין מאי קאמר אמר רב ספרא הכי קאמר מקצתן אחין מן האב ומקצתן אחין מן האם אחין מן האם חולצין ואחין מן האב מייבמין מקצתן כהנים ומקצתן שאינן כהנים חולצין שאינן כהנים מייבמין מקצתן כהנים ומקצתן אחין מן האם אלו ואלו חולצין ולא מייבמין

[תוספתא פרק י"ג]

ת"ר

מן האב ר' מאיר אומר יוציא. הואיל ואיכא צד אם : וחכמים אומרים יקיים . דלא דמיא לאחות האב מן האם דבההיא איכא למגזר משום אחותו מן האם דדמיא לה אבל אחות האם מן האב לא דמיא לאחותו מן האם : ומותר באשת אחיו . ואפי' מאמו שנולד בהיותו עובד כוכבים ולא גזור רבנן משום אשת אחיו הנולד אחריו דבקורבה גזור רבנן אבל במידי דלא אתי אלא ע"י קידושין לא גזור : נשא אשה ובתה . אגר דעלמא קאי שנשא בהיותו עובד כוכבים אשה ובתה ונתגיירו עמו דאילו האי דנולד בקדושה לא כתיב אשה ובתה וא"ת שנשא גיורות שנתגיירו האם והבת דלית להו קורבה דקטן שנולד דמי למה לי גר אפי' בישראל נמי מצי למימר הכי : כונס אחת ומוציא אחת . דלא ליתי למישרי בישראל אשה ובתה : לכתחילה לא יכנוס. לקמן מפרש : מותר בחמותו . דכולי האי לא גזור רבנן : ואיכא דתני אסור בחמותו. פלוגתייהו מפרש לקמן: הנך דאמור רבנן יקיים. כגון אחותו מן האב וחברותיה: קלש ליה איסורא . דגבי ישראל איתה בשריפה : פלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא מפרש [לעיל] בהאשה רבה (דף צד:) :

מתני' שנתערבו ולדותיהן . זכרים ויש לכל אחת בן ודאי שלא נתערב : ארבעה חולצין לאחת . בן ודאי של כל אחת מן הארבע חולץ לאחת מהן דכל חד ספק ליה באשת אחיו ובן החמישית ישאנה ממה נפשך אם אשת אחיו היא הרי טוב ואם לאו הרי חלץ לה יבמה : הוא ושלשה . זה שייבם חולץ לאחרת ושלשה עמו והחמישי מייבם ממה נפשך וחוזרים השנים הללו וחולצין לשלישית ושנים עמהן והחמישי מייבם וכן כולם ארבעה חולצין תחלה לפי שאין אחד רשאי לייבם עד שיחלצו לה הארבעה דלא ליפגע ביבמה לשוק וה"ה נמי דמצו ארבעה למיחלץ לכולהו והחמישי ישא את כולן אלא אמרינן בגמ' דהכי שפיר טפי דלמא לכל חד מתרמיא דידיה ומיקיימא מצות ייבום :

גמ' דוקא מיחלץ . מכל ארבעה חולצין והדר יבומי לחמישי : מאי הוא ושלשה . מאי איכפת לן אי חלצי לה הנך ארבעה גופייהו והאי דייבם לקמייתא לייבם נמי הך ומשני לא ליבמה חד כו' : הכי גרסינן מקצתן אחין ומקצתן שאין אחין אחין חולצין ושאינן אחין מייבמין מאי קאמר (ג) מקצתן אחין מן האב ומקצתן אחין מן האם . מקצתן של ודאין אחין לבני התערובות מן האב ומקצתן יש להן בהני תערובות אחין מן האם שלא מן האב לבד אחים שיש להן בתוכן מן האב כגון ראובן שנשא רחל וחנה וילדה לו רחל את יוסף גירשה לרחל ונשאה בועז ולו בן מאשה אחרת ונתעברה רחל וילדה היא וחנה אשתו של ראובן וג' נשים אחרות ה' זכרים במחבא ונתערבו נמצא שיש לו ליוסף בתערובות הללו ב' אחין אחד מן האב וא' מן האם בנה של חנה אחיו מן האב ובנה של רחל מבועז אחיו מן האם: אחין מן האם חולצין . יוסף זה שיש לו בתערובות אח מן האם חולץ לכולן לפטור את אשת אחיו מן האב ואינו רשאי לייבם אחת מהן אפי' לאחר חליצתה מארבעה חבריו שמא יפגע באשת אחיו מאמו שהיא בכרת: ואחין מן האב . ארבעה האחרים שאין להם בתערובות אלא אחין מן האב מייבמין כל אחת ואחת אחר שחלצה מן הארבעה ישאנה החמישי כמלא אחד מייבם שתים או יהיו לאחת ה' חליצות והכי מיתוקמא לישנא קמייתא דשמעתא מקצתן (ד) אחין של ודאין אחין מן האם לאחד מן התערובות ומקצתן שאינן להם אחין מן האם *אלא מן האב (אחין חולצין) אותן שהן אחין מן האם חולצין לכולם ושאינן אחין להן מן האם *אלא מן האב מייבמין : מקצתן . של ודאין ותערובתן כהנים ומקצתן שאין כהנים כהנים חולצין לכולן ואי אפשר להם לייבם הואיל ונאלה ארבע חליצות שמא האחד החולץ לה היה יבמה וחליצתו חליצה וכהן אסור בה :

יש

אשת אביו . הך ברייתא כרבי אליעזר אבל רבי עקיבא פליג עליה ואסר אשת אביו ושרי אחות אביו וה"ג פוסקין כר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוא ומיהו [א] יש ליזהר כרבי אליעזר :

נשא אשה ובתה . בגיותן כשהוא וכן בנכריות איירי כמו שמדקדק בקונטרס ועוד יש לדקדק מדתני כונס אחת ואי בישראל איירי הוה ליה למימר יקיים אחת :

אשה ובתה . וה"ה אשה ואחותה מן האם או אשה ובת בתה אבל אשה ובת בנה או אשה ואחותה מן האב דהיינו שאר האב פשיטא שאין מועיל ושמא לכתחלה לא יכנוס או שמא כיון שאין האיסור בא אלא ע"י קידושין אף לכתחלה יכנוס כדאמרינן שמותר באשת אחיו מאמו ולא גזרינן משום אחיו הנולד אחריו לפי' הקונט':

מותר באשת אחיו מאי לאו דנסבה כשהוא גר . תימה לר"י דאמאי שרינן כשהוא גר הא לעיל גזרינן באחותו מאמו משום דאתי לאחלופי הכא נמי וכ"ת כיון שהוא ע"י קידושין לא גזרינן והא חמותו דע"י קידושין וקתני לאסור וי"ל דשאני חמותו דע"י קידושי עצמו אבל אשת אחיו דע"י קידושי אחיו הוא ועוד דאשת אחיו בי אחיו לא שכיחא אבל אמה ובתה שכיחי אהדדי אי נמי חמותו נקראת על שמו דקרו לה חמתיה דפלניא אבל אשת אחיו לא מיקריא אשת אחי פלוני :

קלש לה איסורא . תימה דמ"מ מאי משני אכתי איכא כרת דלא מיעטה הכתוב אלא משריפה כדאמרינן לעיל (דף לד:) וי"ל דמ"מ כיון דקליש איסורא לא רצו חכמים לגזור בגרים לאחר מיתה כיון דאף מחיים שריא מן הדין וא"ת לאביי דאמר בהאשה רבה (שם) דלא שרי רבי עקיבא חמותו לאחר מיתה מאי איכא למימר וי"ל דלאביי ודאי ליכא מאן דתני מותר בחמותו :

מקצתן אחין . ברייתא היא ור"ת גריס ת"ר :

כתב

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי' פי"ד מהלכות איסורי ביאה הלכה י"ג טוש"ע יו"ד סי' רס"ט סעיף ג :

יג ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג :

יד ג טוש"ע שם סעיף ה:

טו ד טוש"ע שם סעיף ו:

טז ה טוש"ע שם סעיף ג:

יז ו מיי' פ"ח מהל' יבום הל' י' טוש"ע שם סימן קעו סעי' ח :

יח ז טוש"ע שם :

◆

תוס' חד מקמאי

מתה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו . הא כר' ישמעאל . הא כר' עקיבא . לר' ישמעאל דאמר חמות לאחר מיתה קלישה לה איסורה וגבי גר לא גזרו בה רבנן . הא דתניא מותר באשת אחיו אוקימנא דנסב' כשהוא עובד כוכבים אבל נסבה כשהוא ישראל דהיינו לבתר דאנייור אסור והא דקתני [מותר באשת אחיו] נשא אשה ובתה כונס א' ומוציא א' לאו אגר שלידתו בקדושה קאי דההוא ודאי ישראל גמור הוא ומתחייב עלה כרת אלא אגר שהורתו ולידתו שלא בקדושה קאי . א"נ אגר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה קאי ונשא אשה [ובתה] שהורתן ולידתן שלא בקדושה . וה"ה לישראל גמור . א) והא דקתני לכתחלה לא יכנוס אקשי' לה השתא אפוקי מפיק לכתחל' מיבעיא . ופרקינן התם קאי הך דאמור רבנן יקיים לכתחלה לא יכנוס

א) עי' רש"י כאן ד"ה נשא אשה ובתה.

◆

הגהות הב"ח

(א) בגמרא באשת אחיו ובאשת כצ"ל ותיבת מאמו נמחק: (ב) שם תנו רבנן מקצתן אחין ומקצתן: (ג) רש"י ד"ה מקצתן וכו' מאי קאמר וכו' ספרא ס"ק מקצתן אחין: (ד) ד"ה ואחין מן האב וכו' ומקצתן של ודאין כצ"ל ותיבת אחין נמחק:

ס"א אלא

ס"א אלא

מסורת הש"ס

[לעיל לד: סנהדרין עו:]

[לקמן לט: ק:]

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אשת כו' ומיהו יש כו'. כ"כ להחמיר כדברי שניהם וכ"פ הטור וב"י אבל הרמב"ם מפרש דלר"ע מותר כשניהם דגר אין לו שאר האב כלל ואינו אסור אלא באחותו מאם ואחות אמו מאם ועוד אשת אח מאם כנ"ל וכמ"ש למטה לא דנסבה כשהוא נכרי ומון אמו דאל"ל וכ"ז לכתחלה אבל אינו מוציא רק לאמו ואחותו מאמו דאלו אסורין בגיותן ועי' בסנהדרין ומש"ש ופסק הכל כר"ע אבל בנשא אשה ובתה מודה ר"ע ועי' תוס' ד"ה אשה כו' (ועמ"ש רבינו ביו"ד סימן רסט ס"ק ג' א' י"):

רש"ל מ"ז